

‘1 april en lente, dank u wel regenten’

De drie regenten van het Frans Loenenhofje laten zich niet gek maken door het virus. En de bewoonsters ook niet. Fool's Day werd gebruikt om de moed erin te houden.

Op 31 maart valt er een brief bij de bewoonsters op de deurmat. Op 1 april zal rond 17.30 uur de bel luiden en vanaf dat moment kunnen ze om de beurt een pakketje ophalen in het paviljoen. Ze worden ‘ergens op getrakteerd’. Een tipje van de sluier wordt opgelicht, achter het fornuis staan hoeft die dag niet.

Ook zullen de regenten vanuit hun ‘commandopost’, de regentenkamer, goed in de gaten houden dat de operatie op de juiste wijze verloopt, dat wil zeggen met voldoende afstand tussen de dames. Luidt de bel ten tweede male, zo eindigt de brief, dan worden de dames verzocht om hun voordeur te openen en met deksels en pannen uiting te geven aan een gevoel van tevredenheid of misgenoegen.

Danklied

Als op 1 april iedereen een heerlijke Nasi Rames van Toko Nina in veiligheid heeft gebracht en de bel weer wordt geluid, worden de regenten op hun beurt verrast. De bewoonsters vormen een rij en maken een allesbehalve stille omgang door het hofje. Die eindigt in de tuin met het zingen van een danklied op de wijs van Sinterklaas kapoentje.



> Danklied na traktatie in Frans Loenenhofje

Regent Maarten Poldermans: ‘De wijze waarop de bewoonsters toch een zichtbaar feestelijk tintje aan de bijeenkomst gaven was bijzonder.’ Mederegent Wil van Schaik: In deze moeilijke tijden een vrolijke opsteker.’

*Heren van Frans Loenen
 Jullie zijn om te zoenen
 O wat zijn we blij verrast
 er wordt goed op ons gepast*

*Het zijn rare dagen
 maar ons hoor je niet klagen
 1 april en lente
 dank u wel regenten*

Tekst Rie Neehus en Ena Govers



Er gaat een virus de wereld over. De grenzen zijn zo goed als dicht, de hotels leeg en er is geen toerist meer in de binnenstad te vinden.

Ook in de hofjes is het stil. De gidsen hebben hun werk voorlopig gestaakt. Ook andere aanloop is er nauwelijks. Alsof iedereen beseft dat bezoek even niet op zijn plaats is. Een bewoonster van een van de drukbezochteste hofjes vindt



die rust een verademing. ‘We kunnen ongestoord in de tuin zitten.’ In een paar hofjes houdt men de moed erin door samen ochtendgymnastiek te doen. Goed om te zien dat er ook positieve kanten aan de ophokplicht zitten.

Willem Brand

Hofje in beweging

Corona doet overal initiatieven opbloeien. In Hofje Codde en van Beresteyn bijvoorbeeld, wordt twee keer per week ochtendgymnastiek gedaan.



In het hofje nabij de kathedraal vroeg Greet Wiggers eind maart of de dames zin hadden om op muziek te bewegen. Daarop kwam een volmondig ja. Met haar mobiel en een geluidsboxje laat Greet nu tweemaal per week het programma ‘Nederland in Beweging’ van omroep MAX horen. Loes Tjebbes: ‘Met bewegen en muziek komen mensen naar buiten die anders minder snel naar buiten komen.’ Na het gymmen wordt er vaak op verzoeknummers gedanst.

Een bijzonder moment vond plaats toen men gezamenlijk het door Greet geschreven lied ‘De Bavo slaat’ zong. ‘Niet te beschrijven, niet te begrijpen, elkaar helpen in deze stroom. De Bavo slaat opnieuw zijn uur in de nacht van mijn droom.’ Greet: ‘Sommige bewoonsters zijn tijdens de coronacrisis aan huis gekluisterd, voor hen worden boodschappen gedaan.’ John van der Wal maakte er een mooi filmpje van, te zien op www.haarlemse-hofjeskrant.nl

Vrouwe en Anthonie gasthuis

*Voor vijf eeuwen en tachtig jaar zijn,
 was er een feestje op de dag van Valentijn.
 Met wijn, schalen met garnalen, zalm en kaas.
 Qua ouderdom zijn er hofjes dit hofje de baas,
 maar het hofje heeft dubbel zoveel historie:
 ooit twee gasthuizen voor mannen en vrouwen, jandorie.
 Het Onze Lieve Vrouwe voor dames ziek of op reis
 en heilige Anthonie voor heren dakloos en grijs.
 Toen kreeg de stichting van Pieter Teyler, zijdefabrikant
 gratis een gebouw met vleugels, in het Klein Heiligland.
 Daar wonen nu mannen en vrouwen gelijk en tevrede
 met elkaar, hun wasmachine, laptop en kleuren-tv.*



> Staand: de regenten Louis Mathijssen en Immy Nieboer, en architect Cees Hooysschuur

De schoonheid zit 'm ook in de Hollandse lucht

De monumentale blik van Matth van Rooden

Begin januari gaf oud-rijksinspecteur Monumentenzorg Matth van Rooden ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag een boek in eigen beheer uit. Daarin ook een stukje persoonlijk geschiedenis, betreffende het Hofje van Bakenes en het Johannes Enschedé Hof, dat hieronder uit de doeken wordt gedaan.

In sommige hofjes ontsieren hoge gebouwen het zicht. Neem het gebouw dat boven het regentenhuis in het Hofje van Oorschoot uitsteekt. Of kijk in het Frans Loenenhofje naar het westen en verwonder je over de uitbouw op de Kinderhuisvest. Van Rooden: 'In een hofje moet je ook de Hollandse lucht ontmoeten.'

De grote lompe muur van de Toneelschuur

Matth van Rooden woonde op de Bakenesergracht toen hij in 2000 de bouwtekeningen zag van de Toneelschuur van bureau Mecanoo. Hij schrok. Er kwam een hoge stenen muur die het zicht van de bewoners van het Hofje van Bakenes flink zou bederven. Matth bedacht een strip in drie delen – afgebeeld op deze pagina – die hij niet alleen bij het hofje in de bus gooide, maar ook persoonlijk aan burgemeester Pop overhandigde en naar vele anderen stuurde. In zijn strip liet hij de hoge muur zakken.

Zijn actie had succes, Joost Swarte en Mecanoo veranderden het plan drastisch. Er ging een flinke jaap uit de Toneelschuur, de bakstenen muur werd lager. Toch was Matth niet helemaal tevreden. Hij had in zijn strip de muur aan de bovenzijde een afschuining gegeven, maar dat advies werd niet opgevolgd.

De gebogen gevellijn in de Korte Begijnestraat

Dé kwaliteit van de Haarlemse binnenstad, volgens Matth, is dat je nergens het eind van de straat zag, omdat alle straten bochtjes hadden. Wie nieuwe gebouwen neerzet, dient rekening te houden met de oorspronkelijke loop van de straat. Met dit in het achterhoofd bezag Matth het ontwerp van het Johannes Enschedé Hof met een kritische blik.

Hij herinnert zich nog hoe hij met wijlen animatiefilmer Gerrit van Dijk voor de maquette stond. 'Dit kan niet,' zei ik en

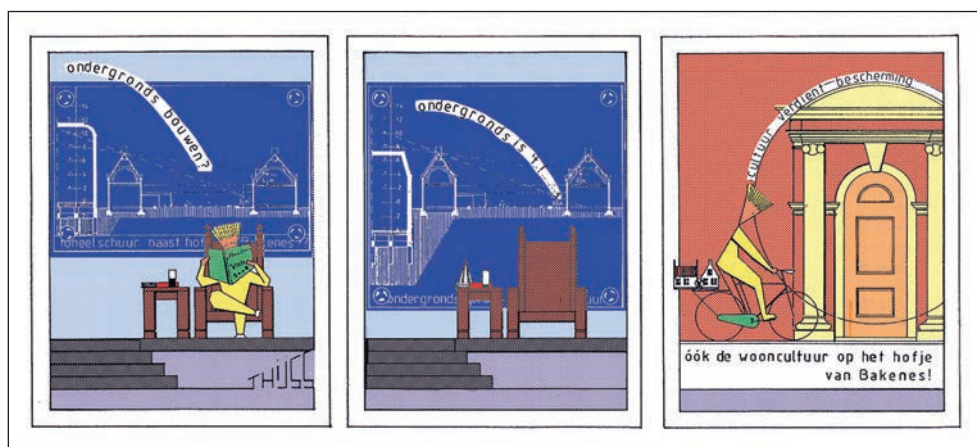
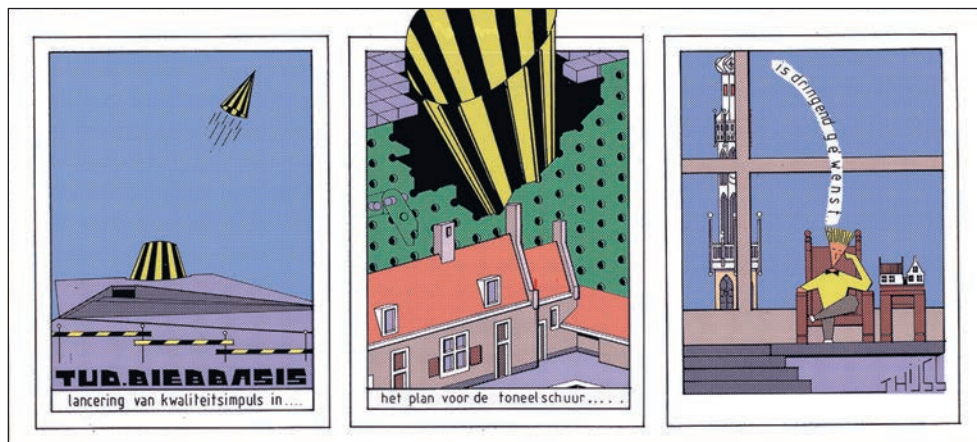
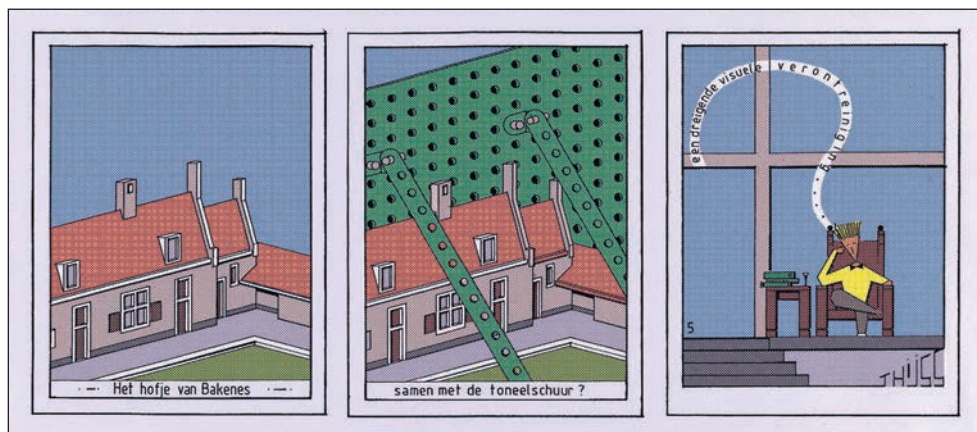


> De bakstenen muur, net te zien boven het dak aan de westzijde, zou in het oude plan anderhalf meter hoger zijn geweest

wees Gerrit op het kenmerkende aspect van de straat, de gebogen gevellijn die van bol naar hol loopt. Ontwerper Joost Swarte wilde die opdoeken met een recht doorgaande gevel. Gerrit begreep mijn punt niet, maar ik heb alarm geslagen.'

Matths protest werd besproken in de gemeentelijke commissie, het ontwerp werd

aangepast en het hofje kreeg uiteindelijk een mooie ronding. Matth: 'Veel architecten kijken niet naar de omgeving waar ze iets bouwen. Ze zien niet welke eigenschappen daar aanwezig zijn, waardoor de kwaliteit van hun eigen ontwerp minder wordt. Hier heeft de kritiek gewerkt.'



> De blik van Matth van Rooden op de komst van de Toneelschuur



> De gebogen gevel van het Joh. Enschedé Hof

Samen met jullie ga ik tot het uiterste om een afscheid vorm te geven waarin het levensverhaal een blijvende betekenis krijgt.

Sir
JAMIAN

Jasper Rudolf Martens
0633345282 | 24/7 bereikbaar
jasper@sirjamian.nl | www.sirjamian.nl

Trekkersgroep ijvert voor de komst van een Knarrenhof

Aan geschikte huisvesting voor vitale senioren is een nijpend tekort. Bewijs zijn de vijftienduizend mensen die zich in Nederland voor een Knarrenhof hebben ingeschreven, een 'hofje nieuwe stijl'. De vraag overstijgt het aanbod gigantisch. Ook in Haarlem ijvert een 'trekkersgroep' voor de komst van een Knarrenhof.

Ouderen hebben zowel de wens als de noodzaak om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven. De vraag naar woonvormen die dat mogelijk maken is groot.

Elly Peijs: 'De thuiszorg kampt met personeelstekort en dat groeit alleen maar. Door meer ongelukken thuis belanden veel ouderen langdurig in ziekenhuizen en revalidatieklinieken. Zorgelijk is ook dat de eenzaamheid onder ouderen toeneemt, terwijl de WMO juist beoogde die terug te dringen.'



> V.l.n.r. Corrie Kofoed, Miek van de Sande, Henk van Dijk, Margo Groot, Marian Kofoed, Elly Peijs en Marten Visser (afwezig Loesje Spee) in het Hofje van Staats.

Henk van Dijk: 'Knarrenhof is een landelijk initiatief tot het bouwen van hofjes, met per hofje ongeveer twintig wooneenheden en een gemeenschappelijke binnen- en buitenruimte. De wens is dat een hofje bestaat uit 70% koop- en 30% sociale huurwoningen. Voor de locatie Haarlem zijn ruim 300 huishoudens ingeschreven bij de landelijke stichting. Als trekkers brengen wij de woonwensen actief onder de aandacht van de gemeente, de politiek en bouwende Haarlem.'

Steun kabinet nodig

Corrie Kofoed: 'Het Hofje van Staats is een prachtig voorbeeld van een woonvorm uit het verleden. Voor de toekomst is er de wens om in Haarlem minimaal één Knarrenhof te realiseren. Voor ieder huishouden een zelfstandige woning waarbij je optioneel dingen samen kunt doen, zoals koken, tuinieren etc. Er worden goede afspraken gemaakt over de sociale contacten met elkaar en over hoe de bewoners elkaar naar behoefte bij kunnen staan. Wordt er

een locatie gevonden, dan wordt het landelijk concept gebruikt om bouw en bewoning tot stand te brengen.'

Elly Peijs: 'Onderzoek toont aan dat sociaal actieve senioren zeven jaar langer gezond blijven. Dat scheelt de overheid bergen zorggeld. Het kabinet moet, zo zei de commissie Wouter Bos, nieuwe woonvormen faciliteren. Dat kan het doen door ons te helpen. Want als sociale ontwikkelaar voor het middeldure segment kunnen wij nooit de hoogste prijs bieden.' Info: www.knarrenhof.nl

Het nieuwe normaal



Wij zijn de afgelopen weken in de greep van de coronacrisis en het COVID-19 virus. Geen publieksactiviteiten en evenementen meer. Zoveel als mogelijk thuis werken, afstand tot elkaar bewaren, in ieder geval 1,5 meter, hoesten en proesten in je elleboog en regelmatig je handen wassen. Minister-president Mark Rutte spreekt al over het nieuwe normaal, niet alleen als hij het heeft over hoe onze toekomst er uit zal gaan zien, maar ook als hij het heeft over de wijze waarop wij ons in de toekomst moeten gaan gedragen.

Ook in de Haarlemse hofjes merken wij de gevolgen van de coronacrisis. Onze bewoners behoren meer dan gemiddeld tot de risicocategorie voor een eventuele besmetting door het virus. Zij blijven dan ook meer dan gebruikelijk binnen en bewaren zoveel als mogelijk de voorgeschreven afstand tot elkaar en hun omgeving.

En het is stil, heel erg stil. Familie en vrienden komen niet of nauwelijks meer op bezoek. En toeristen en dagjesmensen blijven massaal weg, niet alleen uit onze hofjes, maar feitelijk uit de gehele binnenstad van Haarlem.



> Zep in 2008 in Proveniershof

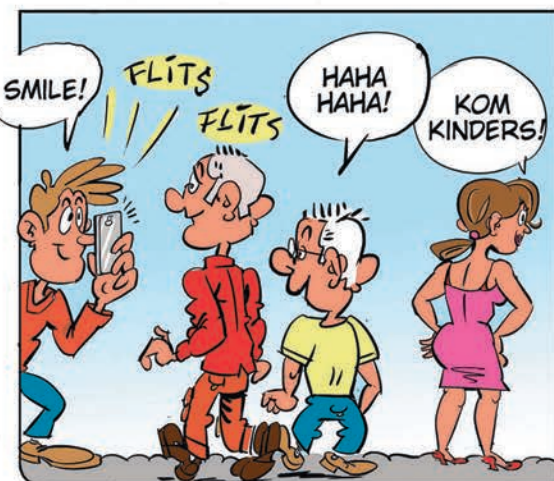
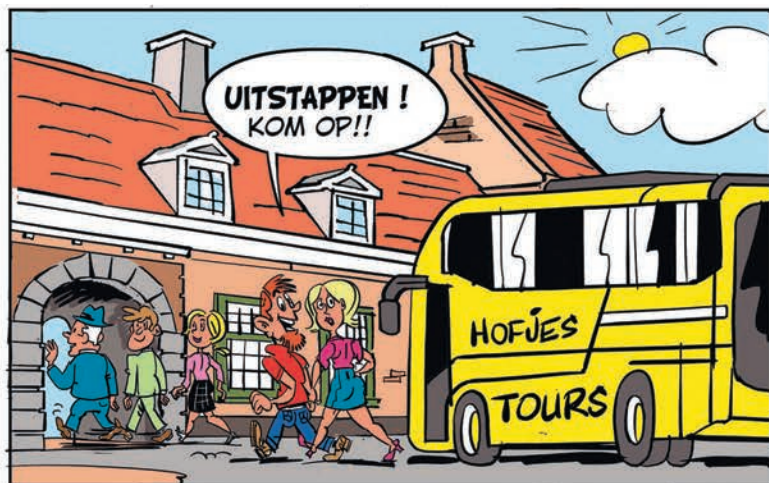
De meeste van onze hofjes kenmerken zich vanuit de traditie door een grote mate van vriendelijkheid en gastvrijheid. Maar ook door de onderlinge verbondenheid van de bewoners en de aandacht die men heeft voor elkaar. In het oosten van het land noemen zij dat 'naberschap'.

Hoe het nieuwe normaal van onze minister-president eruit zal gaan zien weten wij (nog) niet. Maar dat het anders zal zijn dan datgene wat wij gewend zijn is inmiddels wel duidelijk. Hopelijk is er ook ruimte om de waarden en tradities waardoor de hofjes al eeuwenlang gekenmerkt worden in ere te houden. Dan vormt dat nieuwe normaal niet alleen een last die wij zullen moeten dragen, maar ook een lust waar wij met z'n allen naar uit kunnen kijken.

Ik wens u allen, bewoners, regenten, bestuurders en andere betrokkenen bij onze Haarlemse hofjes een goede, maar bovenal een gezonde zomer toe. Wees voorzichtig en houd u aan de regels en voorschriften van het RIVM en de GGD. En last but not least, let een beetje op elkaar!

Lieuwe Zoodsma,

voorzitter Stichting Haarlemse Hofjes en bestuurder/regent van het Luthers Hofje



Ans Gjertsen (1927): 'Ik heb geen puberteit gehad'

Ans Gjertsen uit het Hofje Codde en van Beresteyn zat in de tweede klas van de mulo in Driehuis toen de oorlog uitbrak. Zij was de jongste uit een gezin van zeven en woonde op de Oosterduinweg in IJmuiden.

Dertien was Ans toen de oorlog uitbrak en achttien toen die eindigde. Ans: 'Ik heb geen puberteit gehad.' Jarig in oktober, was Ans een vroege leerling. Zij was vijftien toen ze klaar was met de driejarige mulo. Erna is zij gaan werken. 'Ik kwam in de administratie bij een gro-siersbedrijf in groenten en fruit. Dat was kort. Ik heb ook nog bij een verzekerings-maatschappij gewerkt, kreeg er vijf hele guldens per week.'

'Witte wolkjes'

'Duitsland had die eerste dagen van de oorlog de havens van IJmuiden gebombar-deerd. Veel joden probeerden op schepen weg te komen. We mochten daar niet meer komen. Op de laatste oorlogsdag, 14 mei, zagen we mensen vluchten, ook iemand met een vogelkooi. We zijn toen lopend

naar Driehuis gegaan en strandden bij een gezin. Op de radio hoorden we daar van een of andere generaal dat we ons hadden overgegeven. Vanaf toen was Nederland bezet.

'Diezelfde avond zijn we terug naar huis gegaan. We zagen allemaal kleine wolkjes toen we naar buiten keken. Dat bleken Duitse parachutisten te zijn. Het was verschrikkelijk dat je bezet was, het was alle-maal onzeker. Al heel snel was er geen boter meer, gingen voedsel en kleding op de bon. Er werd natuurlijk ook flink gehamsterd. Veel burens trokken na verloop van tijd weg. Omdat moeder ziek was en niet verplaatst mocht worden, zijn wij gebleven.'

Smeerkaas & suikerbieten

'Je ging vroeg naar bed, want er waren er geen kolen. Je moest zo min mogelijk ener-



> Bunkers nabij IJmuiden

gie verspillen. Je had één kaars en er was een gek kacheltje. Mijn zus en ik sprokkel-den houtjes. Voor mijn achttiende verjaar-dag, 6 oktober 1944, kreeg ik een doosje smeerkaas. Als het verzet iets had gedaan, werd de avondklok ingesteld. Dat was van acht uur 's avonds tot zes uur 's ochtends. Soms kreeg je een onderduikkrantje, dan kwamen ze om vijf voor acht. Dan dacht je: hoe moeten die mensen voor acht uur thuiskomen?'

'Eén fiets was nog niet onttakeld, daar gingen mijn zus en ik mee de polder in om bij boeren suikerbieten te kopen. We lie-pen dan terug, met de fiets aan de hand. Een van ons stuurde en de ander hield de zak tegen. Dat hebben we een paar keer ge-daan. We hebben ook in de rij gestaan voor 'sardijn'-verkoop, sardines. Je kreeg een half brood per persoon. Als je daar je vin-ger instak bleef er niks van over, zulk slap brood was het. Vader had een volkstuin op een terrein waar je niet mocht komen. We kregen Drentse aardappelen op de bon. Niet te eten. Ik heb ook aardappelschillen gegeten en rozebottels.'

Verraden

'Mijn oudste broer is in de oorlog ge-trouwd, mijn derde broer leerde voor pries-ter en de vierde zat op school. Adriaan, mijn tweede broer, werkte op kantoor bij een vishandel. Hij deed verzetswerk, zond gegevens door aan Engeland. Toen hij ver-raden dreigde te worden, is hij gevlucht naar een kennis in Brabant. Maar daar is Adriaan verraden door een buurvrouw. Een ontsnapping mislukte. Een goede

agent zou een fiets klaarzetten, maar dat is niet doorgegaan omdat een NSB-agent zijn dienst overnam. Adriaan kwam eerst in kamp Vught en is op Dinsdag naar kamp Neuengamme bij Hamburg overge-bracht. Om je moe te maken, zodat je niet in opstand kwam, moesten ze dom werk doen. Iets opbouwen en dan weer afbreken. In januari 1945 kwam de politie bij ons aan de deur. Ik was net naar de bibliotheek. Bij thuiskomst zat iedereen treurig te kijken. Ik zei 'Adriaan' en toen knikten ze.'

'Toen de oorlog voorbij was kwam er een hele stoet Duitsers langs ons huis. Met open boordjes en geen veters meer in hun schoenen. Wij stonden in de tuin te lachen en toen schreeuwden ze: Wir kommen zurück. Dat was ook zo. Een paar jaar later zaten ze aan het strand. Dan hadden ze een kuil gegraven, waar ze de volgende dag weer naartoe gingen. Ze beschouwden dat als hun kuil. Wij vonden dat raar, voor ons was op een nieuwe dag het strand weer 'vrij' en kon je gaan zitten waar je wilde.'

4 mei

Sinds 2008 woont Ans Gjertsen in het Hof-je Codde en Van Beresteyn. Jaarlijks her-denkt zij op 4 mei met hofgenoten de slachtoffers uit WOII bij het gedenkteken 'Treurende vrouw' op de Westergracht. Het herinnert ons aan de tien verzetsmen-sen die er op 26 oktober 1944 zijn gefusil-leerd. Dit was een vergelding voor de do-delijke aanslag van het verzet op NSBer Fake Krist. De Duitsers hadden als wraak ook vier woningen op de Westergracht in brand gestoken.

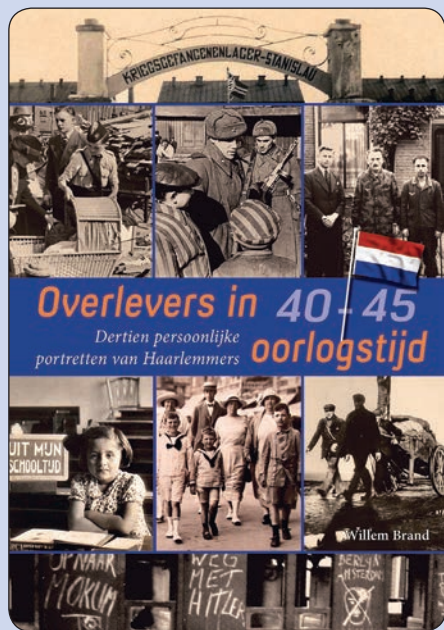


> 4 mei herdenking in 2019 op de Westergracht



> Amerikaanse bommenwerper bombardeert de Schnellbootbunkers bij IJmuiden

Persoonlijk lief en leed



Er leven nog maar weinig mensen die WOII als (jong)vol-wassene hebben meegemaakt.

Willem Brand tekende van der-tien Haarlemmers, waaronder Ans Gjertsen, hun herinne-ringen op en breidde enkele verhalen uit met informatie van hun kinderen. Mede door foto's uit het familiearchief en illus-traties van de vertellers zelf ontstaat een uiteenlopend palet aan persoonlijke ge-schiedenissen, die ieder een ander licht op die chaotische tijd werpen.

'Overlevers in oorlogstijd' (60 pagina's, hardcover) is voor € 10 te koop. Info en verkoop: willembbrand@outlook.com of 06 288 657 99

Hans Hoffmann, medeauteur van een bijzonder verzetsboek

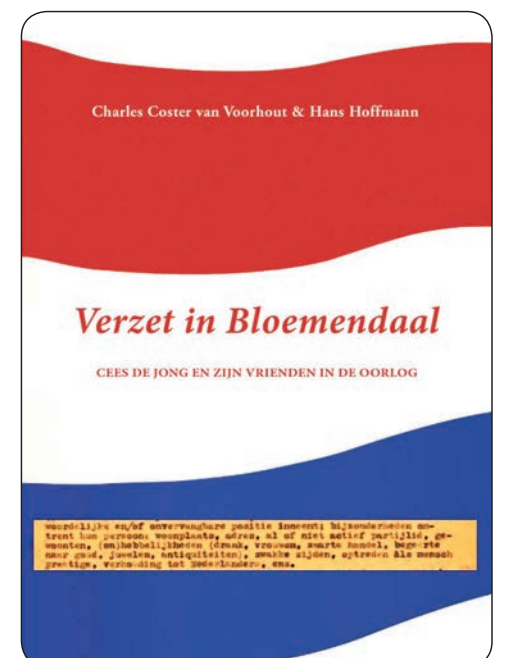
Oud-journalist Hans Hoffman, woonachtig in het Hofje van Heijthuijsen, werkte samen met Charles Coster van Voorhout jaren aan een boek over het verzet in Bloemendaal. Rode draad is het illegale werk van een groep jongere plus enkele oudere, prominente Bloemendalers, met als spil economiestudent Cees de Jong. Het boek bevat onder meer de aangrijpende verhalen over de vondeling Remi van Duinwijck, de razzia op 6 december 1944, Sinterklaas, de nepkrant op de dag van de invasie en de omkoping van Duitse officieren teneinde oorlogsmisdaden te voorkomen.

In Bloemendaal was de tegenstander talrijker dan elders. De royale aanwezigheid van grote gebouwen, ruime panden en villa's vormde voor de Duitse bezetters een riant werkterrein. Ze richtten ze in als hoofdkwartieren, kazernes, kantoren, commandoposten én als onderdak voor het personeel dat aan de Atlantikwall werkte.

Spin in het web

Het verzet ontwikkelde zich geleidelijk als een tegenkracht van formaat door onderduikers, Joden en geallieerde vliegers aan onderdak te helpen, inlichtingen over de vijand in te winnen en gewapende acties en sabotagedaden te organiseren. Er werden zelfs in het grootste geheim illegale concerten in afgelegen Bloemendaalse villa's ge-

houden. Spin in dit web was Cees de Jong, een geboren leider en organisator. In mei 1940 was de 20-jarige infanterist nabij Valkenburg één van de eerste soldaten die een Duits vliegtuig onder vuur nam. 'Ik was toevallig de enige van de twintig man die een geweer in zijn handen had, dus ik dacht: schieten!' Cees de Jong miste. Het was zijn eerste en enige militaire daad in de oorlog.



> Hans Hoffmann woont al bijna dertig jaar in het Hofje van Heijthuijsen

Vrijgevochten

De Jong rolde spelenderwijs in het verzet. Het begon met het ophalen van geld voor vrouwen en kinderen van zeelieden, die de hele oorlog op koopvaardischepen moesten varen om de geallieerde troepen te bevoorraden. Vrijgevochten en een tikkeltje overmoedig waren Cees en zijn vrienden. Zo haalden ze gedropte handgranaten en explosieven op bij de ondergrondse collega's van de Olmenhorst, een fruitteler in de Haarlemmermeer. Onderweg aten ze de peren en pruimen op die de wapens aan het oog moesten onttrekken. Eén Duitse blik in de fietstassen zou fataal zijn geweest.

Verzetskrant

De terreurdaad van het fusilleren op 13 maart 1941 van vijftien Geuzen, mensen die de verzetskrant 'Het Geuzenbericht' hadden rondgebracht, en drie Februaristakers, maakte het plaatselijke verzet nóg actiever. Cees de Jong werd naast regelaar van allerlei illegale zaken en chef inlichtingen – onder meer naar foute Bloemendalers – ook hoofdverspreider van Vrij Nederland. Dick

Angenent, een verzetsvriend: 'Cees' gave was zijn gevoel voor humor.' Ton Wijnstroom, die vanwege sabotage drie jaar in een Duits dwangarbeiderskamp zat: 'Op het laatst van de oorlog had Cees de coördinatie van beide Bloemendaalse sabotagegroepen in handen.'

Hofjesman

Het boek steunt op gesprekken met enige tientallen direct betrokkenen en op unieke, vertrouwelijke documenten – vrijwel alle afkomstig uit het archief van Cees de Jong. Auteur Charles Coster van Voorhout heeft helaas de publicatie niet mogen meemaken. Hij overleed op 26 november 2016. Mede-auteur Hans Hoffmann, Heijthuijsenbewoner, rondde het werk af. Het viel in april bij tienduizend Bloemendaalse gezinnen in de bus, als geschenk van de gemeente Bloemendaal.

'Verzet in Bloemendaal' is tegen kostprijs te koop bij boekhandel De Vries in Haarlem.

De oorlog kwam plots erg dichtbij

In de Hofjes Codde en Van Beresteyn, destijds naast elkaar gelegen in de Lange Herenstraat, leek de oorlog soms ver weg. Maar in de nacht van 12 oktober 1941 kwam hij plots erg dichtbij... Drie Engelse vliegtuigen gooiden toen voor Bremen bedoelde bommen op uitwijkdoelen in Nederland.

Door het slechte weer konden ze niet tot Bremen vliegen. Maar met die zware bommen aan boord zouden de vliegtuigen zoveel brandstof verbruiken dat ze Engeland niet zouden halen, die bommen moesten dus 'geloozd'. Twee bommenwerpers gooiden hun bommen op het vliegveld Valkenburg. De andere verdwaalde en wierp vier bommen boven Haarlem af. Eén ervan kwam tussen het station en de Beijnes fabriekshal, de tweede trof de Ford-garage aan de Jansweg, de derde een woning aan de Parklaan. De laatste kwam terecht op het perceel Lange Molenstraat 42a, aan de achterzijde grenzend aan het Hofje van Beresteyn. Twee bewoners van het getroffen huis vonden de dood. Een aantal hofbewoonsters werd ge-

troffen door rondvliegende glasscherven en ook het hofje liep heel wat schade op..

Hongerwinter

Tijdens de hongerwinter van 1944/45 hadden de bewoonsters van beide hofjes het niet gemakkelijk. Gelukkig verzorgde de parochie Sint-Joseph, waaronder beide hofjes vielen, af en toe maaltijden voor de hofdames. In de gezamenlijke tuin stond een oude kastanjeboom. Bewoonsters en regenten waren zeer verdeeld over wat er met de boom moest gebeuren. De voorstanders van omhakken zagen hierin een goede mogelijkheid om hun houtvoorraad wat aan te vullen. Er werden offertes aangevraagd voor het rooien, maar die vonden de regenten veel te hoog. Soms was de prijs



> Lange Molenstraat (achterzijde van beide hofjes) na de bominslag op 13 oktober 1941. De twee ladders links staan tegen de huisjes van het Hofje van Beresteyn. De derde ladder tegen 42a, het huis dat de voltreffer kreeg.

lager, maar dan was een voorwaarde dat de rooier de boom mocht meenemen. Eind van het verhaal was dat de boom bleef

staan, maar dat de bewoonsters in oktober 1944 f 10,- extra preuke (gift) kregen, een noodkachelkje en een extra voorraad turf.

Ilske en Nora maken een heuse hofjesstrip

Twee zusjes die samen een Hofjesstrip verzinnen en tekenden, hoe gaaf is dat! En hoe kwam dat eigenlijk zo?

De redactie ontdekte Ilske (10) en Nora (8) Pieters dankzij een tekenwedstrijd van het ABC-Architectuurcentrum. De opdracht was: teken een bijzonder plekje in het huis van oma en opa. De zusjes vielen op omdat ze niet één maar liefst acht tekeningen hadden gemaakt. Deze strip gaven ze de titel 'Het wonderbalkon' mee. Na de prijsuitreiking vroeg de Haarlemse Hofjeskrant of de meiden een hofjesstrip wilden maken. Dat deden ze met veel plezier. Ook mochten ze een workshop volgen bij Alex van Koten, striptekenaar van de Hofjeskrant. Natuurlijk namen ze hun strip mee.

Kennismaking met Alex

In het atelier kijken ze eerst hun ogen uit. Overal staan en liggen striptijdschriften en stripboeken, alle muren hangen vol met affiches van striphelden. Dan laten ze Alex hun strip zien. Ilske: 'Papa vertelde over het beeld van Eva, dat bij het Hofje van Oorschoot staat. Wij hebben daar tijdens het wandelen een verhaal bij verzonnen.' Inspiratie vormde de strip Dolfje Weerwolfje. Dolfje



> Alex maakte kaders, veranderde de geschreven letters in getypte en maakte de denk- en spreekballonnen vetter. Ilske: 'Als je denkt, teken je een wolkje. Als je spreekt een rondje.' Ook hing Alex de dief aan de vlaggenstok. Want dat vonden de meiden toch wel lastig. Ze zagen hoe handig zo'n tekentablet is. Want Alex liet de boef ook een stukje krimpen.

wordt bij volle maan een wolf. De door hen gekozen nachtdieren passen bij maanlicht: een uil en een vleermuis.

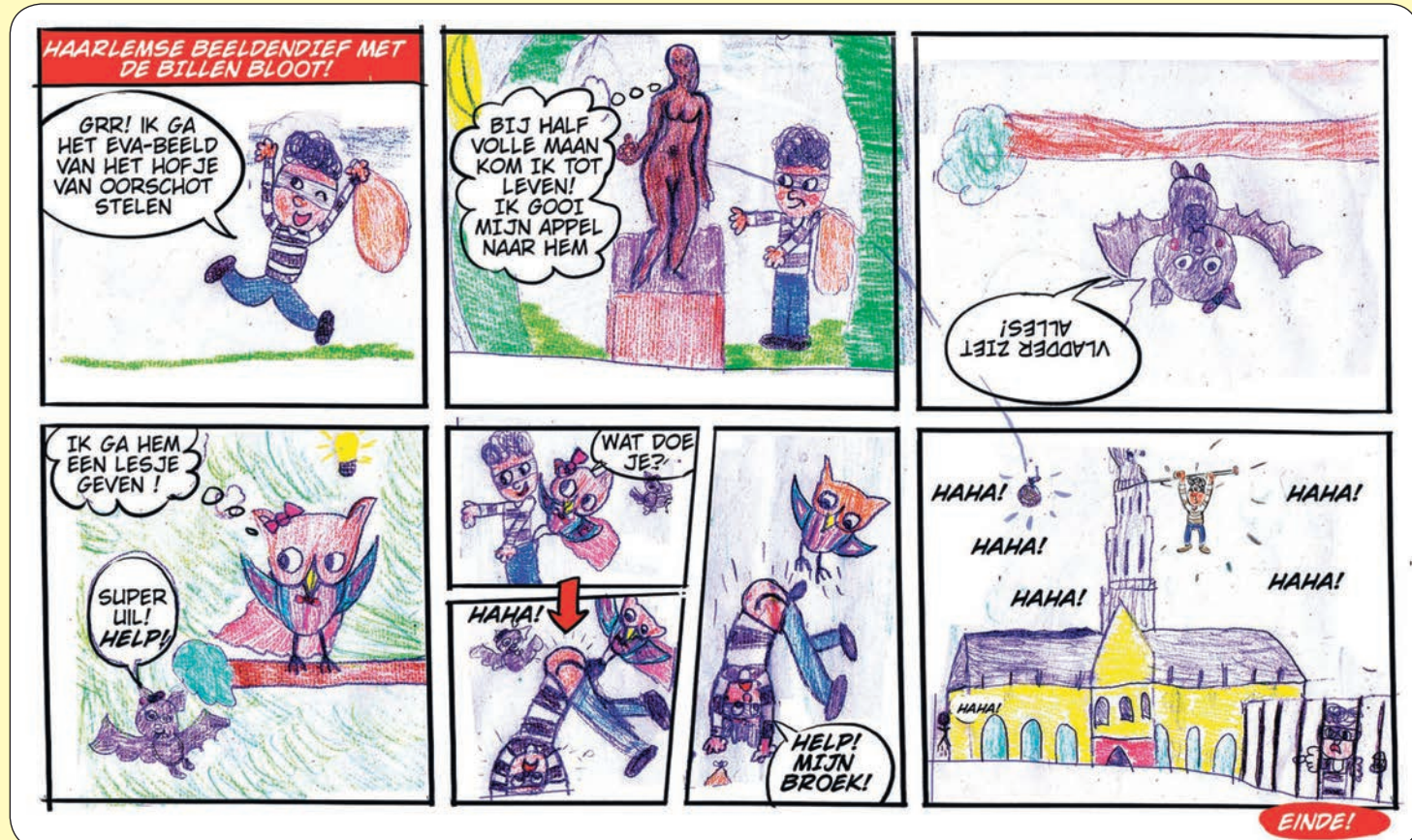
Alex vindt het idee van een beeld dat 's nachts tot leven komt erg leuk en is ook vol lof over het verhaal. 'Het is spannend en helder, met een begin en een eind.' Nora vraagt Alex of hij hen kan leren om de Bavokerk te tekenen. Alex: 'Dat hebben jullie toch gedaan!' en dan lachend: 'Ik teken hetzelfde als jullie maar dan iets netter.'

Aan de slag

Dan is het tijd voor actie. Terwijl Alex met zijn tekentablet de strip van Nora en Ilske 'oppept', gaan de zussen ieder op een eigen tekentafel aan de slag met ongeveer het moeilijkste dat er is: het teke-



nen van perspectief! Alex tekent vooraf een streep en twee stippen op het tekenbord. Dat zijn de horizon en twee verdwijnpunten, zegt hij. Het lijkt wel hocus-pocus. De meiden tekenen dat het een lieve lust is. Wat dat gaat opleveren, zal de toekomst uitwijzen. Een echte striptekenaar worden zoals Alex vergt heel wat doorzettingsvermogen. We blijven de zussen in de gaten houden. Voorlopig zijn ze supertrots dat ze met hun strip in de Hofjeskrant staan.



Gymstafettestokje doorgegeven

Op de Facebookpagina van de Haarlemse Hofjeskrant zag Fien Rietdijk een bericht over openlucht gymnastiek in Hofje Codde en van Beresteyn.

Zij nam het gymstafettestokje over. 'Ik verveel me rot. Mijn vrijwilligerswerk bij Spaarnestroom is weggevallen. Hup, dacht ik, actie.' Ze kreeg in haar Hofje In den Groenen Tuin vijf burens mee. Bij de eerste keer was de redactie ter plekke. Op ritmische reggaemuziek werden toen een half uur lang lijf en leden ge-

strekt, gerekt en bewogen. Natuurlijk op gepaste afstand. Aan het eind zette Fien de gospel 'We shall overcome' in. Een symbolisch hart onder de riem. 'Een mooie start van de dag,' vond hofgenoot Kirsten. 'Een fantastisch initiatief,' zei Fientje. 'We gaan dit vaker doen,' klonk het

Dood maar niet vergeten

Uit een geschiedenisboek over het Hofje In den Groenen Tuin blijkt dat de stichteres van het hofje, Cathrijn Jansje Amen, twee graven in de Bavokerk had gekocht. Ook schijnt er een perk op begraafplaats Sint Barbara te zijn waar zo'n veertig hofdames liggen. Huidige betrokkenen bij het hofje vonden dat intrigerend en zijn naar de graven op zoek gegaan.

Hofdames op Sint Barbara

Regent Jan Willemink en hofbewoonster Michaëla Bijlsma bezoeken allereerst begraafplaats Sint Barbara. De beheerder toont hen het perk waar die hofdames begraven zouden liggen. Daar staat echter geen grafsteen.

Wat nu? Vanaf 1965 zijn er geen grafrechten meer betaald, maar in de boeken van de begraafplaats staat niet dat de graven zijn geruimd. Je mag dus aannemen dat de dames er nog liggen. Willemink: 'Om het honderd procent zeker te weten zou er gegraven moeten worden naar eventuele resten, maar dat gaan we natuurlijk niet laten doen.' Ter plekke komt Michaëla op het idee om ter nagedachtenis aan de hofdames een grafsteen te laten plaatsen. Dat valt in goede aarde bij Jan.

Jan en Michaëla bezoeken vervolgens ook het katholieke deel van de Algemene Begraafplaats aan de Kleverlaan. Daar zouden ook hofdames zijn begraven. Ondanks oude grafrechten van 1832 tot begin 20ste eeuw kunnen ze geen graven vinden.



> Tekening grafsteen, Tobias Snoep

Inmiddels heeft Jan Willemink het idee van een grafsteen binnen het bestuur besproken. Ook is steenhouwer Tobias Snoep, die de hofjespomp voor het hofje heeft gemaakt, vrijblijvend om een offerte gevraagd.

Het graf van stichteres Cathrijn Jansje Amen

Uit een nagelaten document (codicil) blijkt dat Cathrijn Jansje Amen grafrechten in de Bavokerk had gekocht, onder de nummers 44 en 325. Jan Willemink was eerder op zoek gegaan naar beide graven,



> Michaëla Bijlsma en Jan Willemink in de Bavokerk bij het graf van de stichteres van Hofje In den Groenen Tuin, Cathrijn Jansje Amen.

maar had die niet kunnen vinden. Graven in de Bavokerk liggen namelijk niet in een logische orde, maar her en der verspreid. Half januari nemen hij en Michaëla een kijkje met aan hun zij kerkrentmeester



> Achter de graven van de Hofjes van Spoorwater en Van Beresteyn bevindt zich het perk waar de hofdames van Hofje In den Groenen Tuin begraven zouden liggen.

Wim de Jong. Hij blijkt goud waard.

Zeker is dat Cathrijn Amen in 1616 in de kerk is begraven, maar in welk van beide graven is niet geregistreerd. In het codicil staat dat haar voorkeur uitging naar de noordkant, op de plek waar ooit het sacramentshuis (tabernakel) heeft gestaan. Dat is nummer 325, mogelijk ligt zij dus daar.

Een extra aanwijzing daarvoor is dat graf 44 volgens het document ook gebruikt zou mogen worden voor hofdames. Dat was overigens wel duur, vier dukaten! Konden de armlastige hofbewoners dat wel betalen? Jawel, via een omweg. Om in aanmerking te komen voor een hofwoning moest familie of de (oud) werkgever een toelatingsbedrag te betalen. Zo waren de vrouwen verzekerd van preuven (wekelijkse schenkingen in de vorm van brood, vlees, turf etc.) én het recht om begraven te worden.

Inscriptie

Wim de Jong wist te vertellen dat op de dag dat Cathrijn begraven is (omstreeks 13 november 1616) zij een half uur is 'beluijt'. Het luiden van de klokken kostte zes gulden. Bovendien moest anderhalve gul-

den worden betaald voor het openen van het graf. Willemink: 'Ik heb Wim de Jong gevraagd of het mogelijk was om op de gladde steen van nummer 325 een tekst te laten aanbrengen. Dat mocht niet omdat de vloer op zeker moment is aangemerkt als erfgoed. Jammer dat we er niet eerder bij waren, het graf van Frans Hals is eerder wel alsnog van een tekst voorzien, vóór die erfgoedstatus dus.'

In de Bavokerk liggen de volgende stichters van hofjes begraven: Willem Heijthuisen, Leonard Noblet, Pieter Teijler van der Hulst en Nicolaas van Beresteyn. IJsbrant Staats ligt begraven in de Janskerk.

Het Zuiderhofje huilt



Verborgen achter de sluier
van de tijd
zie je haar tranen niet,
ze zijn er wel,
zij huilt.

Ontsprongen uit de tijd.
Miskend door haar overburen,
haar niet geziene schoonheid.

Wie zal die overburen kritisch schouwen,
hun vals witblanketsel afschrappen?

Wie zal haar dan verheffen?

Wie haar gelaat reinigen
haar wenkbrauwen epileren
haar tere lippen stiften
de blos op haar wangen
restaureren?

Zodat zij kan stralen als weleer.
U mag haar dan kussen.

Zij zal glimlachen
als in den beginne.

Matth van Rooden

Misverstand familiewapen Beresteyn

Het wapen van de familie Van Beresteyn bevat, het is niet verwonderlijk, een beer. Dat woord blijkt verwarrend, voor velen is de eerste associatie een bruine beer. In het wapen staat echter een mannelijk everzwijn. En een mannelijk varken heet een 'beer'.

Goede en verkeerde verbeeldingen van de Beresteynbeer wisselen elkaar dan ook af. Zo bevatte de vestibule van het oude hof een foto van het wapen uit 1907, met daarop een bruine beer. In het huidige regentenhuis hangt een overzicht van voorouders en hun familiewapens uit 1920, met in het midden een geketend everzwijn. Kent u het beeld van de twee spelende bruine beren in het Ripperdapark? Dat refereert óók aan het hofje, maar dus weer foutief. Gelukkig bevat het smeedijzeren hek van het huidige hofje een varken, gemuilkorfd en aan de ketting.

Truffelvarken

Vanwaar die muilkorf en ketting? Louis Mathijssen, die ervoor zorgde

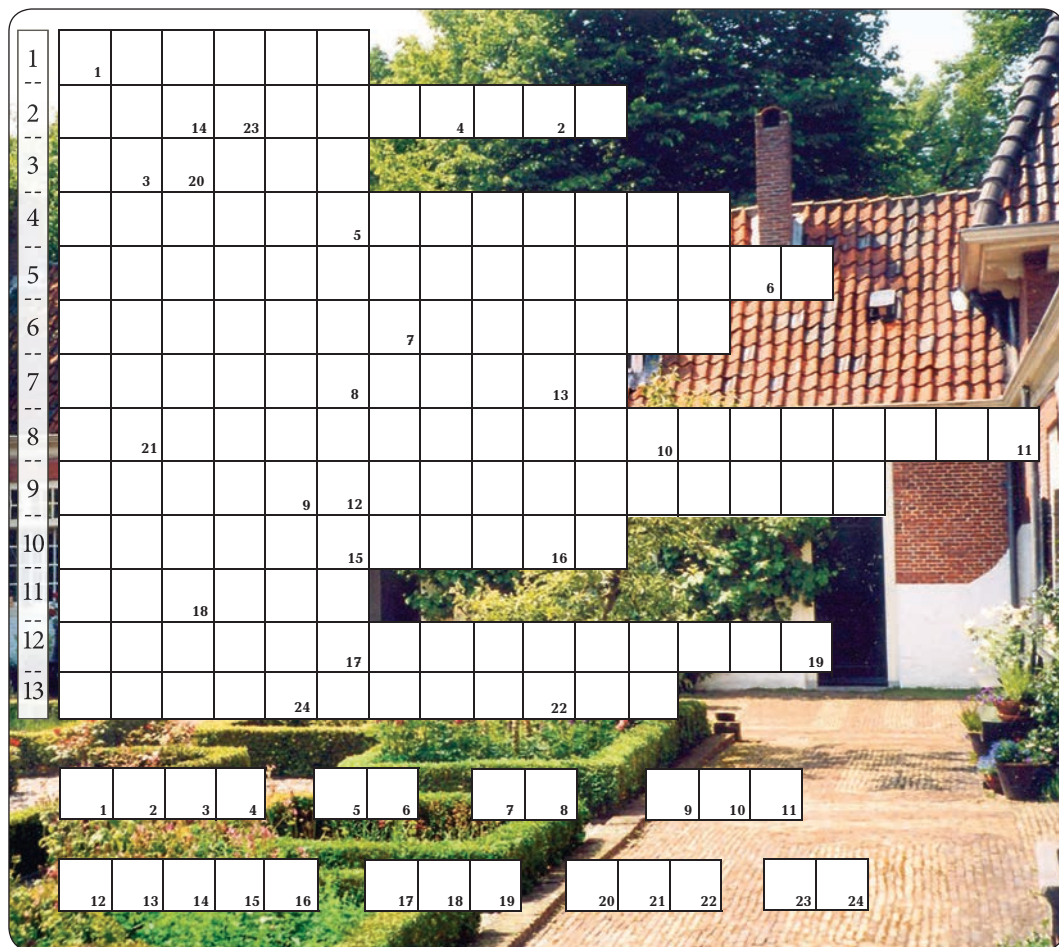
dat het beeld van de spelende beren in 2009 vanuit het gemeentelijk beelden-depot terugkwam in het Ripperdapark, denkt dat het een truffelvarken is. Mathijssen: 'De muilkorf voorkwam dat het varken, dat op de geur naar truffels zocht, deze zelf opat. En het beest liep aan de ketting om zo de begeleider te leiden en ook om ontsnappen te voorkomen. Want een getraind varken was bijzonder en heel kostbaar.'

Voor bewoonster Carla van Maris, die bij het vierhonderdjarig bestaan in 2011 een plaquette van een geketend everzwijn maakte en aan het hofje schonk, staat de Beresteynbeer symbool voor weelde. Om die rijkdom voor de toekomstige generaties te behouden is hij aan een ketting gelegd.



Zou een zeug, een vrouwtjesvarken, dan niet nog rijker zijn?

Haarlemse hofjespuzzel: Test uw hofjeskennis!



Inzendingen naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl. Onder de goede inzenders wordt een mooie bos bloemen verloot.

Beantwoord alle vragen en vul in. Volg daarna de getallen en zet de letters achter elkaar. Wat staat hier?

1. Hoe luidt de voornaam van de stichter van het hofje van Heijthuisen?
2. Andere naam voor het Sint Elizabeth's Gasthuishofje?
3. Hoe heet het hofje aan de Nieuwe Gracht?
4. Hoe heet het kleinste hofje van Haarlem?
5. Hoe heet het oudste hofje van Haarlem?
6. Hoe heet het hof in de Grote Houtstraat?
7. Hoe heet het nieuwste hofje van Haarlem gelegen aan het Spaarne?
8. Over welk hofje hebben Willem Brand en Wim Cerutti onlangs een boek geschreven?
9. In welke straat ligt het Luthershof?
10. Hoe heet de stichteres van hofje In den Groenen Tuin?
11. Welk hofje heeft zwart en geel geschilderde luiken?
12. Welk beroep had Frans Loenen?
13. Welk hof stichtte Margaretha Lotsendochter?

Waar is deze gevelsteen?



De huidige bewoners zijn zeer verguld met hun mooie 17de-eeuwse gildehuis én de beker die aan de gevel prijkt. De naam van het pleintje komt van de begijnenpastoor die zijn naam dankt aan zijn beroep. Camer verwijst naar het gilde dat dankzij Hugo daar gevestigd was. De steen die dateert uit 1612, is in 1973 tezamen met het huis gerestaureerd.

PRIJSVRAAG

Stuur uw reactie naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl en maak kans op een waardebon van € 15.

Jawel Ria Tel, er is ook een gevelsteen 'De Hoop' in de Ridderstraat, maar de in nr. 39 afgebeelde hangt toch echt op de Botermarkt. Annie Visser wint dit keer de bon. Gefeliciteerd.



Kleurplaatwedstrijd

Sinds het virus zijn de hofjes voorlopig gesloten, maar met deze kleurplaat van Alex van Koten, kun je er toch in eentje zijn. En wie, groot of klein, klaar is met dit stilleven kan zich ook nog extra uitleven. Verzin voor de leuk een hoopvolle spreuk. Download de kleurplaat en druk af op A4. Scan uw resultaat of maak een foto en stuur uw inzending op naar: info@haarlemse-hofjeskrant.nl en maak kans op een van de drie exemplaren van het boek 'Het hofje van Trijn Jansdochter Amen-In den Groenen Tuin-1616'.

Volg de Haarlemse Hofjeskrant op Facebook!

Voor het laatste nieuws en de laatste filmpjes!



www.facebook.com/HaarlemseHofjeskrant

Muijs

Om niets te vergeten!

Open: ma. t/m vr. van 9.00-18.00 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
Gedempte Oude Gracht 108
Haarlem, Tel: 023 5315513
www.muyskantoor.nl

C. den Hollander b.v. Onderhoudscombinatie Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse Hofjeskrant GRATIS meenemen!

Haarlem: DekaMarkt Rijksweg 283, Rijksweg 40-42, Anthony Fokkerlaan, Eksterlaan, Meester Cornelisstraat, Schalkwijkstraat, Gedempte Oude Gracht, Amsterdamstraat, Prinses Beatrixplein, Oranjeboomstraat, Rampaan en Floridaplein. VOMAR Da Vinciplein, Stephensonstraat en Paul Krugerkade. JUMBO Engelenburg. PLUS Rijksweg 283 en de Coop Stuyvesantplein. AH Floridaplein, Marsmanplein, Soendaplein, Drossestraat, Westergracht, Grote Houtstraat, Kruisstraat en Spoorwegstraat. VVV, Noord-Hollands Archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Cadeau, DEKATUIN. Bibliotheken Gasthuisstraat, Planetenlaan en Leonard Springerlaan. Heemstede: VOMAR Binnenweg, AH Blekersvaartweg, SPAR Te Winkelhof en PRIMERA De Pijp Raadhuisstraat, Bibliotheek Julianaplein. Bloemendaal: AH en Papyrus Bloemendaalseweg.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl
De Haarlemse Hofjeskrant wordt financieel gesteund door Hofje Codde & Van Beresteyn, Hofje In den Groenen Tuin en diverse fondsen.

HHK 41 verschijnt september 2020